

7. Савенко В.Я. Транспорт і шляхи сполучення: підручник / [В.Я. Савенко, В.А. Гайдукевич та ін.]. – К.: Арістей, 2006. – 256 с.

8. Туровська Л.В. Терміни та номени в науково-технічній сфері / Л. В. Туровська // Українська термінологія і сучасність : Зб. наук. праць [відп. ред. Л.О. Симоненко]. – К.: КНЕУ, 2005. – Вип. VI. – С. 225–229 (6).

9. Халіновська Л.А. Українська авіаційна термінологія: формування, структура і розвиток: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / Л.А. Халіновська. – К., 2014. – 393 с.

Валентина Сімонок
(Харків, Україна)

ВИРОБНИЧО-ТЕХНІЧНА ЛЕКСИКА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

Одну з найбільших груп запозичених слів в українській мовній картині світу становить виробнича, зокрема технічна лексика. Іншомовні слова зі сфери промислового виробництва приходять в українську мову із поширенням економічних контактів, з ознайомленням із чужим досвідом. Поступово в процесі вдосконалення виробничих процесів лексика української мови збагачується як за рахунок внутрішніх мовних ресурсів, так і шляхом залучення певних лексико-семантичних груп з інших мов.

Так, наприкінці XVII – на початку XVIII ст. в Україні виникла потреба розвивати нові галузі промисловості, поліпшувати техніку виробництва.

Так, на початку XVIII ст. розпочалося видобування кам'яного вугілля у Донбасі, виникли великі мануфактури – тютюнова в Охтирці (1718.), суконна в Путивлі (1720), вітрильно-полотняна у Почепці, Шептаківській сотні (1726), суконна в с. Ряськи (1738) на Прилуччині, порохований завод у Шостці.

Для налагодження виробництва були запрошені іноземні спеціалісти, зокрема німці з Саксонії, Брауншвейгу, Гамбургу. Вони взяли участь у розбудові гірничої справи, металургійної, шкіряної та ткацької промисловості. Вплив німецьких майстрів

був помітним особливо на перших етапах розбудови виробництва. Складність промислово-технічної діяльності, її велика розгалуженість відбивається і в структурі того шару мовної картини світу, який містить відповідні назви. Насамперед слід відокремити суто термінологічну лексику, яка відбиває концептуальний і мовний образ світу представників окремих професій і галузей діяльності.

Термінологічна лексика промислово-технічних галузей була предметом лінгвістичного дослідження в окремих галузях як терміносистема, що охоплює і власне українські, і запозичені слова з термінологічним значенням. Серед робіт, пов'язаних із промислово-технічною термінологією, в яких розглядаються й запозичені лексеми, слід назвати дослідження М.Т. Богуцької, В.С. Марченка, А.В. Крижанівської, Л.О. Симоненко, С.Б. Стасевського та ін. Зокрема, цінний матеріал містить колективна монографія «Склад і структура термінологічної лексики української мови» [2, 194].

Складність цієї групи лексики зумовлена самою сферою діяльності, її багатопрофільністю, де можна виділити важку й легку промисловість, гірничу справу, науково-технічну діяльність, технічне забезпечення сільськогосподарського виробництва, засобів зв'язку, кіно і фотографії, енергозабезпечення тощо. У системі запозиченої лексики виділяються такі групи слів:

1. Назви пристроїв, механізмів: англ.: *бампер, бленкер, блістер, бойлер, бридель, брудер, бустер, буфер, ваєр, ватер-жакет, вінд, віпер, газліфт, гайдроп, гаус, гетер, гридлік, демпфер, дерик, дефростер, донка, джигер, дисплей, драга, ексгатор, ескалатор, індикатор, комп'ютер, конвеєр, лазер, міксер, пораван, резистор, скенер (сканер), спідометр, стопор, супервізор, таймограф, тестер, тостер, транзистор, тумблер, фен; фр.: аретир, егутер, ежсектор, жиклер, інжектор, карбюратор, карусель, компостер, кондиціонер, рефулер, ротор, трієр, фільтр, фреза; нім.: блок, верстат, генератор, домкрат, дрель, корба, кронштейн, муфта, пульт, таль, центрифуга, шинек.*

2. Назви інструментів: англ.: *гарпун, кренгальс, скрепер,*

скрубер, слєбінг, швелер; фр.: абразив, бучарда, вантуз, корда, пасатижі, патрон, пуансон; нім.: борштанга, візир, домкрат, дрель, зензубель, зенкер, камертон, капель, кернер, крейцменсель, месур, надфіль, нівелір, рейсмус, рейсфедер, рейшина, рейтер, фальцер, штанга, штангенрейсмус, штангенциркуль.

3. Номінації засобів пересування: англ.: *гіг, джип, експрес, караванінг* (причеп), *карт, кеб, пікап, трейлер, тролейбус, тролейкар*; фр.: *дизель, диліжанс, дормез, кабріолет, лімузин, локомотив, мальпост, пірога, таксі*; нім.: *абзетцер, брандваген, моторолер*; у контексті: *Подальшим удосконаленням дизельного локомотиву є дизель-електричний локомотив, в якому дизельний двигун приводить у рух електричний генератор* (З книги «Потяги і залізні дороги»);

4. Назви промислових машин: англ.: *бульдозер, вабер, віндрауер* (жниварка), *віпер, драглайн, думпер, екскаватор, ескалатор, компаунд, рутер, скенер, стакер, статор, стопер, трактор*; фр.: *локомотив, транспортер, фунікулер*; нім.: *бремсберг, вальці, верстат, генератор, кантувач, корба, таль, центрифуга, шнек*;

5. Лексика технічного підприємства: англ.: *крос* (приміщення на телефонній станції); нім.: *гуна, камера, муфель, цех*.

6. Назви технологічних процесів: англ.: *бесемєрівський* (процес), *блюмінг, крекінг, слябінг, стопінг*; фр.: *асенізація, афінаж, вулканізація, гарнісаж, декапітування, карбюрація, фільтрація*; нім.: *армування, вібрування, зейгерування, люфти, матування, машинізувати, реконструювати, рихтувати, шліфувати*.

7. Назви професій: англ.: *бульдозерист, екскаваторник, ліфтер, тракторист*; фр.: *компаньонажі* (XII–XIX ст.); нім.: *майстер, слюсар, тралмейстер*.

8. Друкарське виробництво:

а) назви продукції і матеріалу: англ.: *бестселер, брїстоль*; фр.: *брошура, буклет, журнал, ремарка*; нім.: *бедекер* (путівник), *бібельдрук* і т. ін.;

б) назви інструментів, машин, приладів: англ.: *веритайпер,*

глезер (каландр), *діапринт, ксерокс, лудлов, ротапринт, сканер, скенатрон*; фр.: *акультпринт, каландр, кліше, реглет*; нім.: *болт, борштанга, бугель, букса, візир, дюбель, зензубель, зенкер, кабель, камертон, капель, каптал, керн, месур, мушкель, надфіль, нівелір, патрон, прес, пресишпан, пульт, ракель, растр, рейбер, рейсмус, рейсфедер, рейшина, тенакль, тигель, фальцер, форзац, шпон, штанга, штангенрейсмус, штангенциркуль* і т. ін.;

в) назви шрифтів: форм написання та розміщення стрічок та цифр: англ.: *баскервіль* (XVIII ст.), *ректо*; фр.: *асюре, інтерліньяж, колонтитул, медісваль, мінйон, нонпарель, петит, рондо, фацет*; нім.: *друк, гарнітура, ґрундштрихи, кегель, колонцифра, пунктир, реал, руни*;

г) назви способу оформлення друкарської продукції: англ.: *скетч, стенафакс*; фр.: *гільйоширування, ґратаж, ґратуар, ґрифонаж, декалькоманія, естамп, каландр, крокі, офорт, паспарту, плюр, рапорт, торшонування*; нім.: *ґрундштрих, стафаж*.

9. Номінація фізичної термінології:

а) назви, пов'язані з електрикою: англ.: *блокінг, блок-контакт, варистор, варикап, ґридлік, імпеданс, компаундування, конвертор, резистор, рекордер, таймограф, тестер, трансбордер, тригер, шунт*; фр.: *атенюар, велюмконтроль, ілюмінація, індуктанс, контакт, реактанс, реле*; нім.: *зумер, кабель, клема, контур, пресишпан, ролик, сигнал, умформер, шнур, шрот-ефект* (дробовий ефект), *штенсель*;

б) назви, пов'язані з телефоном, телеграфом, радіо: англ.: *блокіратор, вокадер, детектор, е-мейл, когерер, маніграма, мобільник, пейджер, процесор, радар, радіолокатор, ресивер, телекс, телефакс, транзистор, стабіловольт, факс, фєдінг*; фр.: *адресат, бодо, верньєр, каблограма*; нім.: *більдапарат, зумер, клопфер*;

в) оптичні назви: англ.: *флінт, флінтглас*; фр.: *бінокль, лорнет, луна, монокль*; нім.: *бленда, кронглас, лінза, цейс, цейтлуна*;

10. Кіно- та фотономінації: англ.: *летерфот, сінерама,*

слайд; фр.: екран, екранування, касета, монтаж, негатив, позитив, ретуш, сенсibilізатор, фіксаж; нім.: лейка;

11. Назви одиниць виміру: англ.: байт, бар, барель, барн, бел (Белл), біт, бушель, ват, галон, генрі, гільберт, джоуль, карат, кліренс, ліга, румб, спін, спінор, стоке, стон, фунт, центал, ярд; фр.: бал, грані, гурд, дебіт, еталон, кюрі, мюїд; нім.: бер, вебер, рентген, сименс, фер.

12. Хімічна термінологія:

а) назви приладів: англ.: газгольдер, гетер, лівер (піпетка); фр.: алонж, бодрюш, бюретка;

б) найменування газів, кислот, смол, сполук, фарб, волокон: англ.: бакеліт, бутенін, валін, газойль, лайкра, латекс, лігроїн, мікрофайбер, найлон, петролеум, поліпропілен, спанбонд, струтофайбер; фр.: акрил, бензин, бістр, блонфікс, галіпот, гудрон, дегра, дисугаз, експлозив, комфорель, лютецій, метилоранж, поліефір, фіксатив; наприклад: Існує багато видів нейлону, що являють собою штучні поліаміди; Найпопулярнішими серед штучних волокон є поліефірні. Акрил широко використовується для виготовлення одягу, килимів та штучного хутра;

13. Гірничі термінологія:

а) назви руд, мінералів, порід: англ.: брукіт, брусит, вад, ванадиніт, гопкаліт, джеспіліт, каолініт, мальтоза, муліт, пемза, силіманіт, смітсаніт; фр.: алуніт, барботин, буланжерит, бурдоніт, гравій, діорит, лоніт, масикот, моласи, монтмори, морена, понсопудрет; нім.: беміт, граувака, графіт, грейзен, карналіт, кварц, керн, кізерит, концентрат, крони, манганіт, мергель, мульда, паласит, цейнерит, шлам, шліх, шпат, шпінель, штиб; наприклад: З кори вивітрювання у процесі розпаду первинних мінералів і утворення вторинних вимиваються легкорозчинні продукти вивітрювання, у першу чергу виносяться прості солі: хлориди, сульфати і карбонати натрію, сульфати і карбонати кальцію і магнію, слідом за ними деяка частина кремнезему. На місці залишаються малорухливі окисли заліза (крово-червоний гематит, охристий лимоніт), боксит, каолініт (3 книги «Світ географії»);

б) назва органу управління гірничою справою: (нім.): Берг-колегія (XVIII ст.);

в) назви осіб, що працюють у шахті: (нім.): маркшейдер, шахтар, штейгер;

г) назви підприємств: шахта.

14. Металургійна термінологія: англ.: аустеніт, бейніт, блюм, ватержакет, гарденіт, сорбіт; фр.: бронза, елінвар; нім.: абіцуг, абитрих, веркблей, горн, зільберглет, квершаг, кобальт, кокс, курферштейн, манганін, раштейн, флокен, шахта, шлак, шлам, шихта, штейгер.

15. Термінологія шкіряного виробництва: нім.: гашиль, гицель, ірха (діал.), юхт, юхта.

16. Термінологія текстильного виробництва: а) назви технологій: фр.: апрет, банкаброш, декатирування, дренаж; нім.: камвольний, мерсеризація, фільц, шліхта; б) назви знарядь виробництва: фр.: батан, берд, бобіна, реміза, фільєра, фризон; нім.: бітельна машина, блят, ватер, карда, шпіндель; наприклад: У ткацькому станку галево ремізки розділяє нитки основи на дві групи. Уток цільно переплітається за допомогою берда. Вальці змінюють положення ниток основи (3 книги «Тканини»); в) назви тканин: англ.: бельтинг, бостон, вельвет, дакрон, джерсі, коверкот, комфорель, котон, мадаполам, молескін, мохер, орлон, репс, струтофайбер, твід, тік, терилен, шевіот, шодді; фр.: армюр, батист, барек, бумазея, велюр, вуаль, габардин, гіпюр, газет, гласе, драп, епонж, камлот, канитель, котон, креп, лінон, люстрин, маркізет, марокен, меланж, мольтон, муар, муслін, перкаль, плюш, поплін, прюнель, ратин, саржа, сутаж, тафта, торшон, трикотаж, тюль, фای, файдешин, фетр, фільдекос, фулар, шанжан, шеврет, шифон; нім.: бархан (бархат), брокат, дедерон, каламайка (заст.), кармазин, ледерин, перлон, фанг, штапель, штоф і т. ін.; наприклад: Рослинні волокна складаються з різних видів целюлози. Важливим джерелом їх отримання є котон. Вовна вівці є головним джерелом волокон тваринного походження і складається з кератину. Тканини виробляють з мохеру і кашеміру. Шовк отримують з коконів тутового шовкопряду,

який виділяє рідкий білок *фіброїноген*. Пенькові і джутові волокна ідуть на виготовлення мішковини і канатів, а з волокон листя сизалю виробляють *шпагат*.

17. Назви парфумерних виробів та косметики: англ.: *гель, пілінг, скраб, тонік*; фр.: *кольдкрем, крем, лак, лосьйон, маска, одеколон, пудра, шампунь*; нім.: *туш*.

Виробничо-технічна лексика становить великий шар, який інтенсивно поширюється у зв'язку з НТР. Ці назви розвивались у взаємодії з розвитком відповідних галузей в інших країнах. Тому в українській мові поряд із питомо українською лексикою на позначення понять промислового виробництва, техніки тощо існує значна кількість запозичених слів. У цій групі зустрічається багато німецьких запозичень, що були відомі у XVI – XVII ст. Пояснити таку кількість запозичень можна інтенсивним розвитком ремісничого виробництва в Україні у XV – XVII ст. До цього періоду належать лексеми *цех, майстер*. Слово *цех* означало в епоху феодалізму об'єднання ремісників міст (однієї або близьких спеціальностей). Тобто це була замкнута корпорація, що захищала інтереси ремісників як дрібних виробників. Пізніше це слово стало означати «основний виробничий підрозділ промислового підприємства» (заводи, фабрики). Запозичення *майстер* та *містр* входили до складу композитів *цехмейстер, цехмістр* у значенні «представник вищої адміністрації цеху».

Трохи раніше, у XV ст., до складу лексики української мови потрапили німецькі запозичення *бляха* та *брак*. Спочатку слово «бляха» означало «зброя», а з XVII ст. з'явилося нове значення цього слова «жерсть».

До ранніх запозичень можна також віднести такі слова, як *верстат, букса*. Слово *верстат* спочатку означало «знаряддя виробництва ремісника», пізніше почало вживатися у значенні «горизонтальний ткацький станок». У сучасній українській мові слово *верстат* означає «машина для обробки деталей або матеріалів».

До XVII ст. належать запозичення *атракція, блок, бут, дріт, мануфактура, плomba, шина* і т. ін. Пізніше з'являються слова *блят, шліхта*.

Отже, кількість запозичених технічних слів уже в XV – XVII ст. досить широка, якщо врахувати слабкий економічний розвиток країни порівняно з сучасним. У цей період контактування української та європейських мов відбувалось як безпосередньо, так і внаслідок поширення Магдебурзького права через польську мову, коли після Люблінської унії 1569 р. більша частина українських земель підпала під владу польських феодалів.

Тільки наприкінці XVII – на початку XVIII ст. починається інтенсивне зростання промислового виробництва завдяки німцям-спеціалістам, які брали участь у розбудові багатьох галузей виробництва. Саме в цей період мовою-посередником стає російська. До складу лексики української мови через її посередництво потрапляє значна кількість слів з німецької, а саме: *блок, вальці, гума, клуп, муфель, струбцина, цанга, шланг, шліц, штифт* і т. ін. Така низка запозичених слів пояснюється потребою у формуванні термінологічної лексики у різних галузях виробництва, оскільки наприкінці XVII – на початку XVIII ст. на території України діяло вже понад 200 промислових підприємств, які мали нове, сучасне на той час обладнання. Серед них Рясківська, Салтівська, Путивльська суконні мануфактури, Блешневська скляна мануфактура, Київський «Арсенал» і т. ін. [1, 12].

Найдавнішими запозиченнями серед назв тканин вважаються слова *бархан (бархат)* і *кармазин*, які фіксуються в українській мові у XVI – на початку XVII ст. Ці лексеми з'явилися в українській мові в результаті безпосереднього контактування українців з німецькими торговцями. Але найбільша кількість запозичень на позначення тканин була французького походження, оскільки Франція була законодавицею мод наприкінці XVII – XVIII ст., і вироби ліонських ткачів були відомі всьому світові. Такі тканини, як *вуаль, газет, камлот, муар, муслі, перкаль, прюнель, тафта* та ін. користувалися широким попитом серед модниць української верхівки.

Козацька верхівка поступово змінює моду на одяг і для пошиття жупанів, шлафроків, сюртуків використовує нові східні

тканини: *атлас* (тур. Atlas «гладкий», з араб.) – гатунок шовкової тканини з полиском; *тафта* (перс. Tafté) – тонка шовкова тканина з полиском, яка в зітканні подібна до полотна; *бейберек* – шовкова тканина з тисненням; *табин* (тур. tabin) – густа шовкова тканина; *парча* (перс. Partsche) – шовкова тканина, заткана золотом. Для форменого одягу гетьманських сердюків використовувалось біле турецьке сукно *габа* (араб. Аба); груба вовняна тканина *мухояр* (араб. Muchajjar) і *таляр*.

Дальшого поповнення номенклатура тканин зазнає на початку XVIII ст. Така велика кількість запозичених назв із східних мов пояснюється безпосередніми контактами протягом століть з цими народами, а також тим, що вишуканий західний стиль не був властивим для широких кіл населення України та Польщі.

Не всі слова цього шару лексики мають те мовне джерело, з якого вони потрапили в українську мову. Наприклад, слово *плюш* потрапило в німецьку (нім. Plusch) з французької (фр. peluche), в яку, в свою чергу, потрапило з латинської (лат. pilus – волосина); слово *кармазин* мовою – джерелом має перську, де означає «багряний». Але ці слова для нас вважаються німецькими запозиченнями, оскільки на німецькому ґрунті вони отримали певну фонетичну оболонку, з якою й потрапили в українську мову. Так само й слово *тафта* вважається французьким запозиченням, хоча у французьку воно потрапило через італійську з перської, де у мові-джерелі слово *тафта* означало просто «тканина», а у французькій означає «тонку блискучу щільну бавовняну або шовкову тканину».

Велика кількість іншомовних запозичень на позначення тканин потрапила в українську мову в XX ст. в результаті співробітництва у галузі промислового виробництва. Серед них такі назви: *варсолан*, *дакрон*, *дедерон*, *джерсі*, *комфорель*, *котон*, *кримплен*, *мохер*, *нейлон*, *перлон*, *струтофайбер* та ін., наприклад: *Струтофайбер – сучасний, екологічно чистий і твердий матеріал, якому властиві амортизаційні та теплозберігаючі якості. Комфорель – досить дороге задоволення, але він ніколи не звалюється, легко переться, в тому числі і в пральній машині, швидко сушиться і залишається нейстівним для молі.*

Окрему сферу виробництва становить друкарська справа, яка посідає значне місце в суспільстві. Книгодрукарство розпочинається в Україні у XVI ст. Разом із цим процесом поширюється лексика, пов'язана з даним виробництвом. Найдавнішим запозиченням на позначення процесу виготовлення книжок друкарським способом є слова *друк*, *праси* (*прес*) – «пристрій для друкарського пресування», та *гарт* у значенні «спеціальний сплав металів, з якого виготовлялись букви». У XVII та XVIII ст. з'являються запозичення: *фальц*, *шриффт*, *штемпель*.

Серед назв шрифтів найдавнішими вважаються англійські запозичення: *баскервіль*, створене у XVIII ст., що відзначається чіткістю малюнка і яке отримало назву від прізвища англійського друкаря Дж.Баскервіля; французьке: *медієваль* (від франц. – médiéval – середньовічний) – друкарський шриффт, схожий за малюнком на середньовічні латинські шрифти, *мінйон* (франц. mignon – малесенький) – дрібний друкарський шриффт), *нонпарель* (франц. nonpareille, букв. – незрівнянна) – найдрібніший друкарський шриффт; німецьке *реал* (нім. Regal) – друкарський шриффт, *кег(е)ль* якого дорівнює 120 пунктам.

До назв деталей, пристроїв, пристосувань належать запозичення: *гобель*, *декаль*, *каптал*, *прес*, *пресипан*, *ракель*, *рейбер*, *тенакль*, *тигель*, *фальц*, *шпон(а)*, *штемпель*.

Назви форм друкарського виробництва були відомі ще у XVIII ст. До них належать: *матриця*, *тангир*. Форми написання, розміщення стрічок та цифр позначаються такими запозиченнями: *колонтитул*, *колонцифра*, *шпальта*. Комплекти букв для набору тексту представлені словами: *гарнітура*, *шриффт*. Окремий аркуш книги позначається словом *шмуцтитул*, а окремих рулон паперу, що захищає лицьову сторону – *шмуцроль*.

У зв'язку із подальшим розвитком друкарського виробництва у XIX – XX ст. з'являються лексеми *блінт*, *ледерин*, *форзац*. Серед назв продукції друкарського виробництва широко відомими стають такі запозичення: англ.: *бестселер*; франц.: *блокнот*, *брошура*, *буклет*, *бюлетень*,

журнал; нім.: *бедекер* (путівник), які також можна віднести до побутової лексики.

Слід зазначити, що серед назв реалій друкарського виробництва немає застарілих слів. Навіть ті, що увійшли у XVI ст., активно функціонують і тепер. Ряд слів розвинув нові значення, наприклад, від німецького дієслова *Pressen* («пресувати, придавити») утворився іменник *Presse* у значенні «преса, друкування» та «періодичне надруковане видання», який вживається в українській мові у двох своїх значеннях.

В українській мові активно функціонує лексика французького походження, пов'язана з кіно та фотографією: *екран*, *касета*, *монтаж*, *ретуш*, та англійські запозичення *кліп* та *фільм*. Крім того, до цієї групи належать назви видів оптичного скла: *кронглас* (нім.), *лінза* (англ.), *флінт* (англ.); оптичних приладів: *бінокль* (фр.), *бленда* (нім.), *луна* (фр.), *цейс* (нім.), *цейтлуна* (нім.). Найдавніші запозичені назви у цій групі датуються XVIII ст. До них належать *бленда*, *лорнет*, *лінза*, *луна*, *монокль*, *флінт*, *флінтглас*. Остання назва означала спочатку «ліхтар для освітлення рудника», а зараз має значення «пристосування, що захищає об'єкти фото – та кіноапаратів під час зйомки від небажаних променів».

Назва фотоапарата *лейка* (від назви фірми *Leik*) увійшло в українську мову у передвоєнні роки і дуже поширилось у побутовому мовленні та в художній літературі. Запозичення цієї групи слів активно функціонують в сучасній українській мові, багато з них є загальноживаними (напр. *бінокль*, *луна*, *лінза*, *цейс*). Проте багато слів є термінами, що вживаються тільки професійно (напр., *кронглас* – оптичне скло з порівняно певним показником заломлення та *флінтглас* – оптичне скло з великим показником заломлення й прозорістю) і відомі лише спеціалістам.

Фотоапарат «Лейка» стала нині застарілою моделлю й лексема *лейка* вийшла з ужитку в розряд історизмів або архаїзмів. Цю назву замінили сучасні «Кодак», «Полароїд», «Мінолта», «Кенон».

Важко уявити сучасне життя без надійних засобів зв'язку. Тому група «Зв'язок» становить досить поширену в

повсякденному вжитку групу. До даної ЛСГ належать слова на позначення: а) поштового зв'язку: *адреса* (фр. *adresse* – місце проживання особи чи місцеперебування установи), *адресат* (нім. *Adressat* – одержувач листа, телеграми, посилки), *адресант* (нім. *Adressant* від фр. *adresser* – направляти, посилати) – той, хто посилає кому-небудь лист, телеграму, посилку, *марка* (нім. – поштовий знак), *пакет*, *постпакет*, *пошта*, *поштамт*, застаріле *поштмейстер*.

Науково-технічна запозичена лексика в українській мові формувалася протягом кількох століть у зв'язку із розвитком і ускладненням виробництва. У різні історичні періоди віддавалася перевага словам тієї мови, в країні поширення якої були найбільш розвинені або виникли певні галузі виробництва. Оскільки тривалий час існували тісні контакти України з Німеччиною, тому так багато німецьких запозичень на позначення назв виробництва. У XX ст. в певних галузях передують англійські країни, через що й спостерігається поширення англіцизмів. На початку XX ст. українська мова збагатилася англіцизмами *батарея* і *конденсатор* завдяки вченому Б. Франкліну. Назви *алюміній*, *амоній*, *барій*, *калій*, *кальцій*, *магній*, *натрій* увів Г. Дейві; *анод*, *аніон*, *бензол*, *електроліз*, *іон*, *катод*, *катіон* стали відомими завдяки працям М.Фарадея; *альфа-*, *бета-випромінювання*, *протон*, *радон* потрапили в обіг завдяки працям винахідника Є. Резенфорда. Завдяки працям І.Ньютона стали загальноживаними англіцизми *гравітація*, *інерція*, *центрифуга*, а Ф. Бекон увів назву *експеримент*.

Література

1. Скачкова В.В. Немецкие лексические заимствования в современном украинском литературном языке: автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / В.В. Скачкова, – Х., 1989. – 15 с.
2. Склад і структура термінологічної лексики української мови / А.В. Крижанівська, Л.О. Симоненко, Т.І. Панько та ін. / відпов. ред. А.В. Крижанівська. – К.: Наукова думка, 1984. – 194 с.